มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ

Occupational Standard and Professional Qualifications

มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ สาขาวิชาชีพการท่องเที่ยว การโรงแรม ภัตตาคารและร้านอาหาร สาขาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อาชีพควาญช้าง

จัดทำโดย สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)

1. ชื่อมาตรฐานอาชีพ

มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ สาขาวิชาชีพการท่องเที่ยว การโรงแรม ภัตตาคารและร้านอาหาร สาขาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อาชีพควาญช้าง

2. ประวัติการปรับปรุงมาตรฐาน

ครั้งที่ 1/2568

3. ทะเบียนอ้างอิง (Imprint)

N/A

4. ข้อมูลเบื้องต้น

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความผูกพันกับช้างอย่างลึกซึ้ง ความผูกพันระหว่างคนกับช้างปรากฏร่องรอยและเรื่องราวอยู่คู่กับคนไทยมาช้านาน เปี่ยมล้นไปด้วยความผูกพัน ความเชื่อ ความศรัทธา ช้างไทยจึงมีบทบาทสำคัญต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวิถีชีวิตคนไทย ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลช้าง เรียกว่า “ควาญช้าง” ควาญช้างเปรียบเสมือน “พ่อ” หรือ “ครู” ของช้าง เพราะเป็นผู้ที่สั่งสอนและเลี้ยงดูช้างในเวลาเดียวกัน เป็นความผูกพันอันแนบแน่นระหว่างช้างกับควาญช้าง หากควาญช้างมีคุณภาพที่ดี ก็จะส่งผลไปถึงการดูแลช้างที่ดีด้วย หากต้องการยกระดับความสำคัญของช้าง ก็ต้องยกระดับความสำคัญของควาญช้างด้วย

ปัจจุบัน การเลี้ยงช้างส่วนใหญ่ดำเนินการในรูปแบบของการเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมให้บริการนักท่องเที่ยวขี่ช้าง ชมการแสดงช้าง การอาบน้ำช้าง เป็นต้น ทำให้ภาพลักษณ์ของควาญช้างในสายตาของนักท่องเที่ยว หรือนักอนุรักษ์สัตว์ ถูกมองในภาพลบว่าเป็นเรื่องของผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าการคำนึงถึงสุขภาพของช้าง เกิดกระแสการต่อต้านการทารุณกรรมช้าง ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรควาญช้างและการรับรองสมรรถนะควาญช้างให้ได้ตามมาตรฐานอาชีพ จะช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการเลี้ยงช้างไทย เกิดความเชื่อมั่นว่าควาญช้างสามารถดูแลช้างโดยปราศจากการปฏิบัติอย่างทารุณ การจัดทำมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ อาชีพควาญช้าง มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างมาตรฐานอาชีพให้กับผู้ประกอบอาชีพควาญช้าง เป็นการสร้างอาชีพให้กับควาญช้างรุ่นใหม่หรือผู้ที่สนใจ ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตานักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเลี้ยงช้างไทย ที่สำคัญ เป็นการช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาควาญช้างเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมการเลี้ยงช้างไทยและเชิดชูควาญช้างไทย เพื่อยกอาชีพควาญช้างให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

อภิทานศัพท์

ควาญช้าง : ผู้ดำรงหรือสืบทอดในวิถีการเลี้ยงช้างในองค์ความรู้ด้านคชศาสตร์และคชกรรมตามแต่ละพื้นถิ่นและชาติพันธุ์ ที่ต้องสร้างความสัมพันธ์กับช้างที่รับดูแลไปทั้งชีวิต ที่อาจจะรวมถึงการเป็นผู้เลี้ยงหรือผู้ขับขี่ช้าง ตรงกับภาษาอังกฤษที่ว่า mahout ทั้งนี้ควาญช้างนั้นจะมีการแบ่งเป็นระดับต่างๆตามความเชี่ยวชาญและประสบการณ์

คนดูแลช้าง – คนเลี้ยงช้าง : ผู้เลี้ยง ดูแลและอภิบาลช้าง เพียงเบื้องต้น ให้น้ำ ให้อาหาร จัดการสุขอานามัย ที่พักอาศัย เป็นต้น กับช้างเท่านั้น ดังเช่น พนักงานเลี้ยงสัตว์ หรือภาษาอังกฤษที่ว่า keeper (animal keeper/elephant keeper)

แก่ช้าง ควาญช้างเฒ่า หมอช้างเฒ่า ครูบาช้าง : ควาญช้างระดับสูง มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่สูง ทั้งคุณวุฒิและวัยวุฒิ ทั้งในานคชศาสตร์และคชกรรม รวมถึงพิธีกรรมและจารีต ความเชื่อ ที่เป็นที่นับถือและยกยองจากควาญช้างอื่นๆ

นักสื่อความหมาย : ผู้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเล่าเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในเรื่องราวหรือชุมชนนั้น (Communicator/Interpreter) เล่าความเป็นตัวตนนั้นๆ พร้อมกับเป็นผู้เปิดมุมมองการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้มาเยือนและคนในเรื่องราวและชุมชนนั้น นอกจากนี้ยังเป็นผู้ดูแลเรื่องความปลอดภัย ให้บริการ และสื่อสารสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับแขกที่มาเยี่ยมเยือนอีกด้วย

ปางช้าง : สถานที่ที่รวมกลุ่มของช้างและควาญช้างในอดีต โดยเฉพาะช่วงยุคของการทำป่าไม้ (elephant camp) ก่อนจะปรับเปลี่ยนมาเป็นการใช้ในด้านการท่องเที่ยว ที่หมายถึงสถานที่ที่มีการเลี้ยงช้างไว้เพื่อใช้เป็นพาหนะ เพื่อใช้งาน เพื่อใช้ในการแสดง เพื่อใช้ในกิจการท่องเที่ยว เพื่อใช้ในการศึกษาและการอนุรักษ์ ไม่ว่าจะมีการแสวงหาผลประโยชน์โดยตรงจากช้างหรือไม่ก็ตาม (elephant facilities)

เจ้าของช้าง” หมายถึง เจ้าของกรรมสิทธิ์ และให้หมายความรวมถึงผู้ครอบครองช้าง หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแล ไม่ว่าจะได้รับมอบหมายจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ให้ดูแลด้วย

อ้างอิงตาม

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563

และบางส่วนจากบทสรุปโครงการการเสริมสร้างศักยภาพและความรู้ด้านการท่องเที่ยวช้างสำหรับบุคลากรท่องเที่ยวช้าง

5. ประวัติการปรับปรุงมาตรฐานในแต่ละครั้ง

N/A

6. ครั้งที่

1/2568

7. คุณวุฒิวิชาชีพที่ครอบคลุม (Professional Qualifications included)

สาขาวิชาชีพการท่องเที่ยว การโรงแรม ภัตตาคารและร้านอาหาร

สาขาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อาชีพควาญช้าง ระดับ 4

8. คุณวุฒิวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง (Related Professional Qualifications)

N/A

9. หน่วยสมรรถนะทั้งหมดในมาตรฐานอาชีพ (List of All Units of Competence within this Occupational Standards)

รหัสหน่วยสมรรถนะ	**เนื้อหา**
20101	ประเมินพฤติกรรมของช้าง
20103	ควบคุมช้างให้ทำตามคำสั่ง
50101	ตรวจสอบอุปกรณ์ควบคุมช้างตามหลักสวัสดิภาพช้าง
50102	ดูแลความพร้อมของช้างก่อนให้บริการ
50103	ให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตัว

10. ระดับคุณวุฒิ

10.1 สาขาวิชาชีพการท่องเที่ยว การโรงแรม ภัตตาคารและร้านอาหาร สาขาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อาชีพควาญช้าง ระดับ 4

คุณลักษณะของผลการเรียนรู้ (Characteristics of Outcomes)

มีความรู้และทักษะในการควบคุมช้างให้ทำตามคำสั่ง สามารถใช้คำสั่งด้วยวาจาและท่าทางเพื่อควบคุมช้างให้ทำตามคำสั่งได้ มีความรู้เกี่ยวกับอุปนิสัย อารมณ์และพฤติกรรมของช้างในแต่ละช่วงวัยสามารถประเมินสถานการณ์เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นกับช้างได้ มีทักษะในการใช้อุปกรณ์เพื่อควบคุมช้าง สามารถเลือกใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับตัวช้างและนิสัยช้าง แต่ละกลุ่มแต่ละประเภท มีความเหมาะสมและคล่องตัวกับการใช้งานประจำตัวของควาญช้าง มีทักษะในการช่วยสนับสนุนการทำงานของช้าง สามารถเตรียมความพร้อมของช้างก่อนการทำงาน มีทักษะในการสังเกตพฤติกรรมและอาการของช้างเพื่อดูแลช้างให้อยู่ในสภาพที่พร้อมทำงาน ตลอดสามารถตรวจสอบอุปกรณ์ควบคุมช้างที่ใช้ในการทำงานได้อย่างปลอดภัยและไม่ทำอันตรายกับช้างและคน รวมทั้งสามารถปฏิบัติตามหลักสวัสดิภาพช้าง ภายใต้การแนะแนวของหัวหน้างาน

การเลื่อนระดับคุณวุฒิวิชาชีพ (Qualification Pathways)

มีประสบการณ์ในการดูแลเลี้ยงช้าง ควบคุมช้าง ไม่น้อยกว่า 3 ปี

หลักเกณฑ์การต่ออายุหนังสือรับรองมาตรฐานอาชีพ

N/A

กลุ่มบุคคลในอาชีพ (Target Group)

ผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานในอาชีพควาญช้าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง

หน่วยสมรรถนะ (หน่วยสมรรถนะทั้งหมดของคุณวุฒิวิชาชีพนี้)

20101 ประเมินพฤติกรรมของช้าง
20103 ควบคุมช้างให้ทำตามคำสั่ง
50101 ตรวจสอบอุปกรณ์ควบคุมช้างตามหลักสวัสดิภาพช้าง
50102 ดูแลความพร้อมของช้างก่อนให้บริการ
50103 ให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตัว

ตารางแผนผังแสดงหน้าที่

1. ตารางแสดงหน้าที่ 1

ประกาศใช้ ณ 21/08/2568

ตาราง 1 : FUNCTIONAL MAP แสดง KEY PURPOSE , KEY ROLES , KEY FUNCTION

ความมุ่งหมายหลัก Key Purpose	บทบาทหลัก Key Roles		หน้าที่หลัก Key Function	
คำอธิบาย	รหัส	คำอธิบาย	รหัส	คำอธิบาย
พัฒนาและยกระดับการประกอบอาชีพควาญช้างให้เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ	10	ควบคุม ดูแล และเลี้ยงช้างให้ถูกต้องและเหมาะสมตามหลักสวัสดิภาพของช้าง	201	ฝึกและควบคุมช้าง
			501	สนับสนุนการให้บริการนักท่องเที่ยว

คำอธิบาย ตารางแผนผังแสดงหน้าที่เป็นแผนผังที่ใช้วิเคราะห์หน้าที่งานเพื่อให้ได้หน้าที่หลัก (Key Function)

2. ตารางแสดงหน้าที่ 1 (ต่อ)

ประกาศใช้ ณ 21/08/2568

ตาราง 2 : FUNCTIONAL MAP แสดง KEY FUNCTION , UNIT OF COMPETENCE , ELEMENT OF COMPETENCE

หน้าที่หลัก Key Function		หน่วยสมรรถนะ Unit of Competence		หน่วยสมรรถนะย่อย Element of Competence	
รหัส	**คำอธิบาย**	**รหัส**	**คำอธิบาย**	**รหัส**	**คำอธิบาย**
201	ฝึกและควบคุมช้าง	20101	ประเมินพฤติกรรมของช้าง	20101.01	ประเมินพฤติกรรมช้างแต่ละประเภทในแต่ละช่วงวัยได้
				20101.02	รู้จักอุปนิสัยช้างและเข้าใจพฤติกรรมของช้าง
		20103	ควบคุมช้างให้ทำตามคำสั่ง	20103.01	สั่งช้างให้ทำตามด้วยวาจา
				20103.02	สั่งช้างให้ทำตามด้วยการสัมผัส
				20103.03	สั่งช้างให้ทำตามด้วยอุปกรณ์
501	สนับสนุนการให้บริการนักท่องเที่ยว	50101	ตรวจสอบอุปกรณ์ควบคุมช้างตามหลักสวัสดิภาพช้าง	50101.01	เตรียมอุปกรณ์สำหรับช้าง
				50101.02	เตรียมอุปกรณ์ควบคุมช้างประจำตัวควาญช้าง
				50101.03	ตรวจสอบความแข็งแรงของอุปกรณ์
				50101.04	ตรวจสอบอุปกรณ์ให้ปลอดภัยกับช้าง
		50102	ดูแลความพร้อมของช้างก่อนให้บริการ	50102.01	ดูแลช้างให้อยู่ในสภาพที่พร้อมทำงาน
				50102.02	ตรวจสอบสภาวะจิตใจและอารมณ์ของช้าง
		50103	ให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตัว	50103.01	ให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับช้าง
				50103.02	อธิบายหลักการเข้าหาช้างให้กับนักท่องเที่ยว
				50103.03	อธิบายข้อมูลการทำกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว

คำอธิบาย

ตารางแผนผังแสดงหน้าที่ (ต่อ) เป็นแผนผังที่ใช้วิเคราะห์หน้าที่งานหลังจากได้หน้าที่หลัก (Key Function) เพื่อให้ได้ หน่วยสมรรถนะ (Unit of Competence) และหน่วยสมรรถนะย่อย (Element of Competence)

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ 20101

2. ชื่อหน่วยสมรรถนะ ประเมินพฤติกรรมของช้าง

3. ทบทวนครั้งที่ 1 / 2568

4. สร้างใหม่ ☐ **ปรับปรุง** ☑

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

9332 ควาญช้าง

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

หน่วยสมรรถนะนี้ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการประเมินพฤติกรรมช้าง โดยสามารถประเมินพฤติกรรมช้างในแต่ละช่วงวัย และรู้จักอุปนิสัยช้างและเข้าใจพฤติกรรมของช้างได้

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☑	☐	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

ควาญช้าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

N/A

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

1. พรบ ป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
2. พรบ วิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
3. พรบ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
4. พรบ. ควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
5. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563
6. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานปาง (แคมป์) ช้างของประเทศไทย พ.ศ. 2545
7. มาตรฐานการจัดกิจกรรมปางช้างเพื่อการท่องเที่ยว
8. การปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช้าง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 6413)

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
20101.01 ประเมินพฤติกรรมช้างแต่ละประเภทในแต่ละช่วงวัยได้	1. บ่งชี้พฤติกรรมตามธรรมชาติและนิสัยของช้างที่แสดงออกปกติในช้างแต่ละช่วงวัย 2. อธิบายความหมายของพฤติกรรมที่ช้างแสดงออกมาได้	การสัมภาษณ์
20101.02 รู้จักอุปนิสัยช้างและเข้าใจพฤติกรรมของช้าง	1. บ่งชี้การเปลี่ยนแปลงอารมณ์ของช้างได้ 2. ประเมินสถานการณ์เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นกับช้างได้	การสัมภาษณ์

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ

- ทักษะในการประเมินพฤติกรรมช้างในแต่ละช่วงวัยและแต่ละประเภทได้
- ทักษะในการบ่งชี้พฤติกรรมและนิสัยของช้างที่แสดงออกมาได้
- ทักษะในการบ่งชี้การเปลี่ยนแปลงอารมณ์ของช้างได้
- ทักษะในการประเมินสถานการณ์เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นกับช้างได้

(ข) ความต้องการด้านความรู้

- ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างร่างกายของช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับสรีระของช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมช้างในแต่ละช่วงวัย
- ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมช้างในแต่ละประเภท
- ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมและนิสัยของช้างที่ผิดไปจากปกติทั่วไป
- ความรู้เกี่ยวกับอุปนิสัยช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอารมณ์ของช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับการประเมินสถานการณ์เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นกับช้าง

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)

- เอกสาร/หลักฐานรับรองการทำงาน
- แบบบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงาน

(ข) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)

- หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา (ถ้ามี)
- แบบบันทึกผลการอบรม (ถ้ามี)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะการประเมินพฤติกรรมช้าง โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านการปฏิบัติงาน และหลักฐานความรู้

(ง) วิธีการประเมิน

พิจารณาตามหลักฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์และสอบปฏิบัติ

15. ขอบเขต (Range Statement)

ขอบเขตการปฏิบัติงานในการประเมินพฤติกรรมช้าง เริ่มตั้งแต่ ประเมินพฤติกรรมช้างในแต่ละช่วงวัยและแต่ละประเภทเบื้องต้นได้ โดยอธิบายพัฒนาการและนิสัยของช้างในแต่ละวัย และจำแนกพฤติกรรมและนิสัยของช้างได้ เช่น ลูกช้าง ช้างพัง ช้างพลาย ช้างสีดอ รู้จักอุปนิสัยช้างและเข้าใจพฤติกรรมของช้าง โดยอธิบายความหมายของพฤติกรรมที่ช้างแสดงออกมาได้ และบ่งชี้การเปลี่ยนแปลงอารมณ์ของช้างได้ ที่เปลี่ยนแปลงไปจากปกติทั่วไป ทั้งรู้จักอุปนิสัยช้างและเข้าใจพฤติกรรมของช้าง โดยอธิบายความหมายของพฤติกรรมที่ช้างแสดงออกมาได้ และบ่งชี้การเปลี่ยนแปลงอารมณ์ของช้างได้ รวมทั้งประเมินสถานการณ์เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นกับช้างได้รวมทั้งประเมินสถานการณ์เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นกับช้างได้

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องประเมินพฤติกรรมช้าง โดยการประเมินพฤติกรรมช้างในแต่ละช่วงวัยเบื้องต้นและรู้จักอุปนิสัยช้างและเข้าใจพฤติกรรมของช้าง

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1. การบ่งชี้พฤติกรรมช้าง หมายถึง การอธิบายถึงพฤติกรรมช้างในแต่ละช่วงวัย จำแนกและบ่งถึงพฤติกรรมที่ช้างแสดงออกมาที่เป็นปกติตามการพัฒนาการตามแต่ละช่วงวัยทั่วไป ยกตัวอย่าง การเล่น การเดิน การกิน การสื่อสาร การพักผ่อน เป็นต้น
2. การประเมินพฤติกรรมช้าง หมายถึง การประเมินพฤติกรรมช้างในแต่ละช่วงวัย และแต่ละประเภท เพื่อศึกษานิสัยและทำความเข้าใจพฤติกรรมที่ช้างแสดงออกมาโดยเฉพาะที่ไม่ใช่โดยปกติทั่วไป ยกตัวอย่าง การเล่นโซ่ ลับงา อารมณ์หงุดหงิด ไม่ไว้ใจ วาดกลัวหวาดระแวง กลัวเกรง เป็นต้น
3. พฤติกรรมที่ช้างแสดงออก หมายถึง กิริยาของช้างในสภาวะปกติ และไม่ปกติ เช่น ช้างยืนนิ่งกางหู แสดงว่าช้างไม่ไว้ใจสิ่งที่พบเห็น ไม่ควรเข้าใกล้ ช้างที่แกว่งหางโบกหูเสมอ ๆ แสดงว่ามีอารมณ์ผ่อนคลาย ช้างที่ใช้งวงยื่นหาคน แสดงว่า หิว ช้างที่ทำหูกางและหางชี้กระสับกระส่าย แสดงว่า ตื่นกลัว ช้างที่ปล่อยงวงตกถึงพื้น แสดงว่า ง่วง หมดแรงหรือไม่สบาย ช้างแสดงพฤติกรรมการทำซ้ำ เช่น การโยกตัว การผงกหัว การสั่นหัว แสดงถึงความผิดปกติทางด้านอารมณ์จิตใจ เบื่อหน่าย เป็นต้น

16. หน่วยสมรรถนะร่วม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการประเมินด้วยเครื่องมือประเมินความรู้และทักษะ ให้ ครอบคลุมเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทักษะและความรู้ที่ต้องการของหน่วยสมรรถนะ ได้แก่

18.1 สอบสัมภาษณ์

ดูรายละเอียดจากคู่มือการประเมิน

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ 20103

2. ชื่อหน่วยสมรรถนะ ควบคุมช้างให้ทำตามคำสั่ง

3. ทบทวนครั้งที่ 1 / 2568

4. สร้างใหม่ ☐ **ปรับปรุง** ☑

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

9332 ควาญช้าง

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

หน่วยสมรรถนะนี้ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการควบคุมช้างให้ทำตามคำสั่งได้ โดยสามารถ สั่งช้างให้ทำตามด้วยวาจา สั่งช้างให้ทำตามด้วยอุปกรณ์ และสั่งช้างให้ทำตามด้วยการสัมผัสได้

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☑	☐	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

ควาญช้าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

N/A

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

1. พรบ ป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
2. พรบ วิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
3. พรบ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
4. พรบ. ควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
5. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563
6. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานปาง (แคมป์) ช้างของประเทศไทย พ.ศ. 2545
7. มาตรฐานการจัดกิจกรรมปางช้างเพื่อการท่องเที่ยว
8. การปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช้าง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 6413)

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
20103.01 สั่งช้างให้ทำตามด้วยวาจา	1. เลือกใช้น้ำเสียงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของช้าง 2. เลือกใช้คำสั่งควบคุมช้างให้ทำท่าทางตามที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
20103.02 สั่งช้างให้ทำตามด้วยการสัมผัส	1. เลือกใช้ท่าทางในการออกคำสั่งที่เหมาะสมกับอารมณ์และพฤติกรรมของช้าง 2. ตอบสนองต่อพฤติกรรมของช้างด้วยท่าทางและการสัมผัสได้	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
20103.03 สั่งช้างให้ทำตามด้วยอุปกรณ์	1. เตรียมอุปกรณ์ใช้ควบคุมช้าง 2. เลือกอุปกรณ์เพื่อออกคำสั่งช้างได้อย่างเหมาะสม 3. เลือกตำแหน่งของร่างกายช้างที่จะใช้อุปกรณ์ออกคำสั่งได้อย่างเหมาะสม	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ
- ทักษะในการสั่งช้างให้ทำตามด้วยวาจา
- ทักษะในการสั่งช้างให้ทำตามด้วยอุปกรณ์
- ทักษะในการสั่งช้างให้ทำตามด้วยการสัมผัส

(ข) ความต้องการด้านความรู้
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีสั่งช้างให้ทำตามด้วยวาจา
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีสั่งช้างให้ทำตามด้วยอุปกรณ์
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีสั่งช้างให้ทำตามด้วยการสัมผัส

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)
- เอกสาร/หลักฐานรับรองการทำงาน
- แบบบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงาน

(ข) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)
- หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา (ถ้ามี)
- แบบบันทึกผลการอบรม (ถ้ามี)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะการควบคุมช้างให้ทำตามคำสั่ง โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านการปฏิบัติงาน และหลักฐานความรู้

(ง) วิธีการประเมิน

พิจารณาตามหลักฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์และสอบปฏิบัติ

15. ขอบเขต (Range Statement)

ขอบเขตการปฏิบัติงานในการควบคุมช้างให้ทำตามคำสั่ง เริ่มตั้งแต่ สั่งช้างให้ทำตามด้วยวาจา โดยสามารถเลือกใช้น้ำเสียงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของช้าง และเลือกใช้คำสั่งควบคุมช้างให้ทำท่าทางตามที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง การสั่งช้างให้ทำตามด้วยอุปกรณ์ โดยเตรียมอุปกรณ์ใช้ควบคุมช้าง เลือกอุปกรณ์เพื่อออกคำสั่งช้างได้อย่างเหมาะสม และเลือกตำแหน่งของร่างกายช้างที่จะใช้อุปกรณ์ออกคำสั่งได้อย่างเหมาะสม รวมทั้ง การสั่งช้างให้ทำตามด้วยการสัมผัส โดยเลือกใช้ท่าทางในการออกคำสั่งที่เหมาะสมกับอารมณ์และพฤติกรรมของช้าง และมีการตอบสนองต่อพฤติกรรมของช้างด้วยท่าทางและการสัมผัสได้ เช่น การให้รางวัล

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องควบคุมช้างให้ทำตามคำสั่ง โดยสั่งช้างให้ทำตามด้วยวาจา สั่งช้างให้ทำตามด้วยอุปกรณ์ และสั่งช้างให้ทำตามด้วยการสัมผัส

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1. การตอบสนองต่อพฤติกรรมของช้างด้วยท่าทางและการสัมผัสได้ เช่น การให้รางวัล

16. หน่วยสมรรถนะร่วม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการประเมินด้วยเครื่องมือประเมินความรู้และทักษะ ให้ ครอบคลุมเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทักษะและความรู้ที่ต้องการของหน่วยสมรรถนะ ได้แก่

18.1 สอบสัมภาษณ์

18.2 สอบสาธิตการปฏิบัติงาน

ดูรายละเอียดจากคู่มือการประเมิน

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ 50101

2. ชื่อหน่วยสมรรถนะ ตรวจสอบอุปกรณ์ควบคุมช้างตามหลักสวัสดิภาพช้าง

3. ทบทวนครั้งที่ 1 / 2568

4. สร้างใหม่ ☐ **ปรับปรุง** ☑

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

9332 ควาญช้าง

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

หน่วยสมรรถนะนี้ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการใช้อุปกรณ์ควบคุมช้าง โดยสามารถจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับช้างและเตรียมอุปกรณ์ควบคุมช้างประจำตัวควาญช้างได้และทักษะที่จำเป็นในการตรวจสอบอุปกรณ์ควบคุมช้างที่ให้บริการนักท่องเที่ยว โดยสามารถตรวจสอบความแข็งแรงของอุปกรณ์ และตรวจสอบอุปกรณ์ให้ปลอดภัยกับช้างได้

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☑	☐	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

ควาญช้าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

N/A

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

1. พรบ ป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
2. พรบ วิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
3. พรบ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
4. พรบ. ควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
5. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563
6. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานปาง (แคมป์) ช้างของประเทศไทย พ.ศ. 2545
7. มาตรฐานการจัดกิจกรรมปางช้างเพื่อการท่องเที่ยว
8. การปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช้าง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 6413)

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
50101.01 เตรียมอุปกรณ์สำหรับช้าง	1. เตรียมตัวช้างก่อนใช้อุปกรณ์ต่างๆกับช้าง 2. เตรียมอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับตัวช้างและนิสัยช้าง 3. ตรวจสอบอุปกรณ์ก่อน/หลังใช้งาน	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
50101.02 เตรียมอุปกรณ์ควบคุมช้างประจำตัวควาญช้าง	1. เลือกอุปกรณ์ที่มีความแข็งแรง ทนทาน เหมาะสมต่อการใช้งาน 2. เลือกอุปกรณ์ให้เหมาะสมและคล่องตัวกับการใช้งานประจำตัวควาญช้าง 3. ตรวจสอบสภาพและทำความสะอาดอุปกรณ์ก่อนและหลังใช้งาน	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
50101.03 ตรวจสอบความแข็งแรงของอุปกรณ์	1. ตรวจสอบสภาพการใช้งานของอุปกรณ์ 2. ตรวจสอบข้อต่อของอุปกรณ์ให้มีความมั่นคงแข็งแรง 3. ตรวจสอบรูปทรงของอุปกรณ์ไม่ให้มีการผิดรูปหรือเป็นสนิม	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
50101.04 ตรวจสอบอุปกรณ์ให้ปลอดภัยกับช้าง	1. เลือกใช้อุปกรณ์ควบคุมช้างให้เหมาะสมกับการทำงาน 2. เลือกใช้อุปกรณ์ที่ไม่ทำอันตรายกับช้าง	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ
- ทักษะในการเตรียมอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับตัวช้างและนิสัยช้าง
- ทักษะในการเตรียมอุปกรณ์ควบคุมช้างประจำตัวควาญช้าง
- ทักษะในการเลือกอุปกรณ์ให้เหมาะสมและคล่องตัวกับการใช้งานประจำตัวควาญช้าง
- ทักษะในการเลือกใช้อุปกรณ์ที่ปลอดภัยกับช้าง
- ทักษะในการตรวจสอบอุปกรณ์ที่ใช้กับช้าง

(ข) ความต้องการด้านความรู้
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีเตรียมอุปกรณ์สำหรับช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีเตรียมอุปกรณ์ควบคุมช้างประจำตัวควาญช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีเตรียมตัวช้างก่อนใช้อุปกรณ์ต่างๆกับช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเลือกใช้อุปกรณ์ที่ปลอดภัยกับช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการตรวจสอบอุปกรณ์ที่ใช้กับช้าง

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)
- เอกสาร/หลักฐานรับรองการทำงาน
- แบบบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงาน

(ข) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)
- หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา (ถ้ามี)
- แบบบันทึกผลการอบรม (ถ้ามี)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะการตรวจสอบอุปกรณ์ควบคุมช้างที่ให้บริการนักท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านการปฏิบัติงานและหลักฐานความรู้

(ง) วิธีการประเมิน

พิจารณาตามหลักฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์และสอบปฏิบัติ

15. ขอบเขต (Range Statement)

ขอบเขตการปฏิบัติงานในการใช้อุปกรณ์ควบคุมช้าง เริ่มตั้งแต่ จัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับช้าง โดยเตรียมตัวช้างก่อนใช้อุปกรณ์ต่างๆกับช้าง เตรียมอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับตัวช้างและนิสัยช้าง และตรวจสอบอุปกรณ์ก่อน/หลังใช้งานเตรียมอุปกรณ์ควบคุมช้างประจำตัวควาญช้าง โดยเลือกอุปกรณ์ที่มีความแข็งแรงทนทาน เหมาะสมต่อการใช้งาน เช่น โซ่ เลือกอุปกรณ์ให้เหมาะสมและคล่องตัวกับการใช้งานประจำตัวควาญช้าง เช่น ตะขอ มีด และตรวจสอบสภาพและทำความสะอาดอุปกรณ์ก่อนและหลังใช้งาน ตรวจสอบอุปกรณ์ควบคุมช้างที่ให้บริการนักท่องเที่ยว เริ่มตั้งแต่ ตรวจสอบความแข็งแรงของอุปกรณ์ โดยตรวจสอบสภาพการใช้งานของอุปกรณ์ ตรวจสอบข้อต่อของอุปกรณ์ให้มีความมั่นคงแข็งแรง และตรวจสอบรูปทรงของอุปกรณ์ไม่ให้มีการผิดรูปหรือเป็นสนิม รวมทั้งตรวจสอบอุปกรณ์ให้ปลอดภัยกับช้าง โดยเลือกใช้อุปกรณ์ควบคุมช้างให้เหมาะสมกับการทำงาน และไม่ทำอันตรายกับช้าง

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องใช้อุปกรณ์ควบคุมช้าง โดยจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับช้าง และเตรียมอุปกรณ์ควบคุมช้างประจำตัวควาญช้าง และต้องตรวจสอบอุปกรณ์ควบคุมช้างที่ให้บริการนักท่องเที่ยว โดยตรวจสอบความแข็งแรงของอุปกรณ์ และตรวจสอบอุปกรณ์ให้ปลอดภัยกับช้างได้

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1. อุปกรณ์ที่ปลอดภัยกับช้าง หมายถึง อุปกรณ์ที่ไม่ทำอันตรายกับช้าง ไม่ทำให้ช้างบาดเจ็บหรือมีความคมมากเกินไป
2. อุปกรณ์ที่ใช้ควบคุมช้าง เช่น มีด มีดพก ตะขอ โซ่ หอก ไม้แส้ เป็นต้น

16. หน่วยสมรรถนะร่วม (ถ้ามี)

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการประเมินด้วยเครื่องมือประเมินความรู้และทักษะ ให้ ครอบคลุมเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทักษะและความรู้ที่ต้องการของหน่วยสมรรถนะ ได้แก่

18.1 สอบสัมภาษณ์

18.2 สอบสาธิตการปฏิบัติงาน

ดูรายละเอียดจากคู่มือการประเมิน

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ 50102

2. ชื่อหน่วยสมรรถนะ ดูแลความพร้อมของช้างก่อนให้บริการ

3. ทบทวนครั้งที่ 1 / 2568

4. สร้างใหม่ ☐ **ปรับปรุง** ☑

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

9332 ควาญช้าง

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

หน่วยสมรรถนะนี้ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการเตรียมความพร้อมของช้างก่อนให้บริการนักท่องเที่ยว โดยสามารถดูแลช้างอยู่ในสภาพที่พร้อมทำงาน และตรวจสอบสภาวะจิตใจและอารมณ์ของช้างได้

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☑	☐	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

ควาญช้าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

N/A

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

1. พรบ ป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
2. พรบ วิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
3. พรบ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
4. พรบ. ควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
5. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563
6. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานปาง (แคมป์) ช้างของประเทศไทย พ.ศ. 2545
7. มาตรฐานการจัดกิจกรรมปางช้างเพื่อการท่องเที่ยว
8. การปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช้าง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 6413)

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
50102.01 ดูแลช้างให้อยู่ในสภาพที่พร้อมทำงาน	1. เลือกช้างที่มีสุขภาพแข็งแรงไม่มีบาดแผล 2. ทดสอบการเชื่อฟังคำสั่งของช้าง 3. สังเกตร่องรอยของการล้มตัวลงนอนของช้างว่ามีการพักผ่อนที่เพียงพอ 4. ให้อาหารและน้ำในปริมาณที่เพียงพอ	การสัมภาษณ์
50102.02 ตรวจสอบสภาวะจิตใจและอารมณ์ของช้าง	1. สังเกตพฤติกรรมการตอบสนองคำสั่งของช้าง 2. สังเกตลักษณะทางกายภาพและพฤติกรรมของช้างที่จะเปลี่ยนแปลงในช่วงก่อนและหลังตกมัน 3. ดูประวัติการตกมันของช้างในช่วงปีที่ผ่านมา	การสัมภาษณ์

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ

- ทักษะในการควบคุมช้างให้เชื่อฟัง
- ทักษะในการสังเกตพฤติกรรมและอาการของช้าง
- ทักษะในการสังเกตอารมณ์ของช้าง

(ข) ความต้องการด้านความรู้

- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการควบคุมช้างให้เชื่อฟัง
- ความรู้เกี่ยวกับการสังเกตพฤติกรรมและอาการของช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับการสังเกตอารมณ์ของช้าง

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)

- เอกสาร/หลักฐานรับรองการทำงาน
- แบบบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงาน

(ข) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)

- หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา (ถ้ามี)
- แบบบันทึกผลการอบรม (ถ้ามี)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะเตรียมความพร้อมของช้างก่อนให้บริการนักท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านการปฏิบัติงาน และหลักฐานความรู้

(ง) วิธีการประเมิน

พิจารณาตามหลักฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์ และสอบปฏิบัติ

15. ขอบเขต (Range Statement)

ขอบเขตการปฏิบัติงานในการเตรียมความพร้อมของช้างก่อนให้บริการนักท่องเที่ยว เริ่มตั้งแต่ ดูแลช้างอยู่ในสภาพที่พร้อมทำงาน โดยเลือกช้างที่มีสุขภาพแข็งไม่มีบาดแผล มีการพักผ่อนที่เพียงพอ มีการให้อาหารและน้ำในปริมาณที่เพียงพอ สามารถควบคุมช้างให้เชื่อฟังคำสั่ง และไม่แสดงออกถึงอาการผิดปกติ เช่น อาการหงุดหงิด หรืออาการกลัว รวมทั้ง ตรวจสอบสภาวะจิตใจและอารมณ์ของช้าง โดยสังเกตพฤติกรรมการตอบสนองคำสั่งของช้าง ลักษณะอาการของช้าง เช่นความร่าเริง ความหงุดหงิด ความนิ่ง หรือความกลัวมากที่ผิดปกติ การสังเกตลักษณะทางกายภาพของช้างที่จะเปลี่ยนแปลงในช่วงใกล้ตกมัน รวมทั้งการดูประวัติการตกมันของช้างในช่วงปีที่ผ่านมา

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องเตรียมความพร้อมของช้างก่อนให้บริการนักท่องเที่ยว โดย ดูแลช้างอยู่ในสภาพที่พร้อมทำงาน และตรวจสอบสภาวะจิตใจและอารมณ์ของช้าง

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1. สภาพของช้างที่พร้อมทำงาน หมายถึง ช้างที่มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ โดยอาจจะมีความผิดปกติเล็กน้อยที่ไม่มีผลต่อประเภทของการทำงานหรือทำกิจกรรมนั้น เช่น ช้างใส่แหย่งให้นักท่องเที่ยวนั่ง ต้องมีกำลังเพียงพอและไม่เจ็บหลัง เจ็บขา เจ็บอก หรือบาดเจ็บบริเวณที่สัมผัสกับอุปกรณ์ และต้องไม่อยู่ในช่วงตกมันหรือตื่นกลัวเป็นต้น , ช้างแสดง ต้องเป็นช้างที่มีสภาพร่างกายสมบูรณ์ไม่มีแผลที่เห็นเด่นชัด หรือไม่แสดงอาการตื่นกลัวจนทำให้ช้างเชือกอื่นในกลุ่มตื่นตระหนกไปด้วย , ช้างทำกิจกรรมกับนักท่องเที่ยวแบบใกล้ชิด เป็นช้างกลุ่มที่มีข้อจำกัดในเรื่องของอารมณ์ คือต้องเป็นช้างอารมณ์ดีไม่เป็นอันตรายต่อคนแปลกหน้า แต่ร่างกายอาจจะผิดปกติได้โดยสามารถอธิบายต่อนักท่องเที่ยวได้ถึงความผิดปกตินั้น ซึ่งสามารถใช้ความผิดปกตินั้นในการร่วมกิจกรรมกับนักท่องเที่ยวได้
2. อาการที่ผิดปกติของช้าง เช่น ความผิดปกติของร่างกาย เช่นมีแผล ฝีหนอง ปวด บวม อักเสบของอวัยวะจนส่งผลให้ร่างกายทำงานผิดปกติ เช่น เดินกะเผลก ไม่ขยับตัว ไม่ก้าวขา ปฏิเสธอุปกรณ์ มองไม่ชัด หูไม่ได้ยินเสียง จนทำให้มีปัญหากับการทำงาน , ความผิดปกติทางด้านอารมณ์และจิตใจ เช่นการตกมัน การตื่นกลัว การหึงหวง การไม่ยอมรับในผู้ดูแล เป็นต้น
3. ลักษณะของช้างที่กำลังจะตกมัน เช่น อารมณ์ผิดปกติไปจากเดิมโดยเฉพาะการไม่ยอมรับในคำสั่งของควาญ มีอารมณ์ฉุนเฉียว เริ่มแสดงอาการเชิงลบต่อช้างหรือคนอื่นๆ ซึ่งจะมีอาการเปลี่ยนแปลงของร่างกายร่วมด้วยคือตีอมข้างขมับเริ่มบวม อวัยวะเพศแข็งตลอดเวลา สามารถสังเกตได้จากส่วนท้ายใต้โคนหางของช้างจะบวมใหญ่เป็นลำ และมีปัสสาวะบ่อยกระปริบกระปรอย ถ้าช่วงการตกมันชัดเจนจะพบว่ามีน้ำมันสีดำ กลิ่นฉุนออกมาจากรูเปิดข้างขมับ

16. หน่วยสมรรถนะร่วม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการประเมินด้วยเครื่องมือประเมินความรู้และทักษะ ให้ ครอบคลุมเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทักษะและความรู้ที่ต้องการของหน่วยสมรรถนะ ได้แก่

18.1 สอบสัมภาษณ์

ดูรายละเอียดจากคู่มือการประเมิน

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ 50103

2. ชื่อหน่วยสมรรถนะ ให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตัว

3. ทบทวนครั้งที่ 1 / 2568

4. สร้างใหม่ ☐ **ปรับปรุง** ☑

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

9332 ควาญช้าง

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

หน่วยสมรรถนะนี้ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว โดยสามารถอธิบายหลักการเข้าหาช้างให้แก่นักท่องเที่ยว อธิบายข้อมูลการทำกิจกรรมให้แก่นักท่องเที่ยว และให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับช้างได้

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☑	☐	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

ควาญช้าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

สัตวบาล (ช้าง)
ผู้ช่วยสัตวแพทย์ (ช้าง)
นักสื่อความหมาย (ช้าง)

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

1. พรบ ป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
2. พรบ วิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
3. พรบ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
4. พรบ. ควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
5. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563
6. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานปาง (แคมป์) ช้างของประเทศไทย พ.ศ. 2545
7. มาตรฐานการจัดกิจกรรมปางช้างเพื่อการท่องเที่ยว
8. การปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช้าง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 6413)

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
50103.01 ให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับช้าง	1. อธิบายข้อมูลทางบริบทด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมช้างในท้องถิ่น 2. อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและลักษณะจำเพาะในช้างที่กำกับดูแล	การสัมภาษณ์

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
50103.02 อธิบายหลักการเข้าหาช้างให้กับนักท่องเที่ยว	1. แนะนำวิธีการส่งเสียงเรียกชื่อช้างเพื่อสร้างความคุ้นเคย 2. แนะนำวิธีการสัมผัสช้างอย่างอ่อนโยนปราณี 3. แนะนำวิธีการเข้าหาในด้านที่ช้างสามารถมองเห็นได้ชัดเจน และไม่ทำให้ช้างตกใจ 4. แนะนำข้อควรระวังที่อาจทำให้ช้างหงุดหงิด 5. แนะนำข้อควรระวังการโบกสะบัดของใบหู หาง และการเข้าหาช้างที่มีงายาว	การสัมภาษณ์
50103.03 อธิบายข้อมูลการทำกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว	1. แนะนำขีดจำกัดในการรับน้ำหนักของช้าง 2. อธิบายการปฏิบัติตัวบนหลังช้างทั้งแบบนั่งแหย่งและไม่มีแหย่ง 3. อธิบายการขึ้นลงช้างอย่างปลอดภัย 4. อธิบายเส้นทางเดิน และข้อควรระวังกรณีมีการขึ้นเขาหรือลงเนินที่ค่อนข้างชัน	การสัมภาษณ์

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ
- ทักษะในการเข้าหาช้าง
- ทักษะในการพาช้างทำกิจกรรมร่วมกับนักท่องเที่ยว
- ทักษะในการอธิบายข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว

(ข) ความต้องการด้านความรู้
- ความรู้เกี่ยวกับหลักการเข้าหาช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการพาช้างทำกิจกรรม
- ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับช้าง

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)
- เอกสาร/หลักฐานรับรองการทำงาน
- แบบบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงาน

(ข) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)
- หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา (ถ้ามี)
- แบบบันทึกผลการอบรม (ถ้ามี)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะการให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านการปฏิบัติงาน และหลักฐานความรู้

(ง) วิธีการประเมิน

พิจารณาตามหลักฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์และสอบปฏิบัติ

15. ขอบเขต (Range Statement)

ขอบเขตการปฏิบัติงานในการให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว เริ่มตั้งแต่ อธิบายหลักการเข้าหาช้างให้กับนักท่องเที่ยว โดยแนะนำวิธีการส่งเสียงเรียกชื่อช้างเพื่อสร้างความคุ้นเคย วิธีการสัมผัสช้างอย่างอ่อนโยนปราณี วิธีการเข้าหาในด้านที่ช้างสามารถมองเห็นได้ชัดเจน และไม่ทำให้ช้างตกใจ เช่น ด้านข้าง และเตือนถึงการเข้าหาช้างที่ไม่ควรทำ เช่นการเข้าหาด้านหลังหรืออยู่ระหว่างตาที่เป็นจุดอับการมองเห็น ข้อควรระวังที่อาจทำให้ช้างหงุดหงิด เช่น ไม่ทำท่าหลอกล่อด้วยอาหาร

และข้อควรระวังการโบกสะบัดของใบหู หาง และการเข้าหาช้างที่มีงายาว รวมถึง อธิบายข้อมูลการทำกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว
โดยอธิบายการคำนึงถึงความเหมาะสมของน้ำหนักตัวของนักท่องเที่ยวเทียบกับขนาดของช้าง เช่น น้ำหนักนักท่องเที่ยว ไม่ควรเกินร้อยละ 10 ของน้ำหนักตัวช้าง
การปฏิบัติตัวบนหลังช้างทั้งแบบนั่งแหย่งและไม่มีแหย่ง การขึ้นลงช้างอย่างปลอดภัย และเส้นทางเดิน และข้อควรระวังกรณีมีการขึ้นเขาหรือลงเนินที่ค่อนข้างชัน
รวมทั้งให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับช้างทางบริบทด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมช้างในท้องถิ่น ตลอดจนพฤติกรรมและลักษณะจำเพาะในช้างที่กำกับดูแล

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว โดย อธิบายหลักการเข้าหาช้างให้กับนักท่องเที่ยว อธิบายข้อมูลการทำกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว
และให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับช้าง

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1. วิธีการเข้าหาช้างสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น การไม่เข้าหาช้างด้านหลังหรืออยู่ระหว่างตาที่เป็นจุดอับการมองเห็น
2. ข้อควรระวังที่อาจทำให้ช้างหงุดหงิด เช่น การไม่ทำท่าหลอกล่อช้างด้วยอาหาร
3. ข้อควรระวังการโบกสะบัดของใบหู หาง หมายถึง หมายถึง ช้างปกติจะโบกหูสบัดหางตลอดเวลา ดังนั้นการเข้าหาช้างจะต้องระวังไม่ให้ได้รับอันตรายจากพฤติกรรมนี้
เช่น หากต้องการเข้าด้านข้างใกล้หูจะต้องให้ควาญช้างช่วยจับหูให้นิ่ง เช่นกันถ้าต้องการเข้าหาช้างด้านหลังเพื่อทำหัตถการเช่นล้วงสวนทวาร
ก็ต้องให้ควาญจับหางให้นิ่งเพื่อไม่ให้ช้างสะบัดหางมาโดนผู้ปฏิบัติงาน
4. การเข้าหาช้างที่มีงายาว งาเป็นอวัยวะที่สามารถทำอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานได้ง่ายดังนั้นหากเข้าหาช้างด้านหน้าต้องระวังส่วนนี้เป็นพิเศษ ได้แก่
ถ้าต้องการเข้าข้างด้านหน้าจะต้องควบคุมช้างให้อยู่นิ่ง หากจำเป็นต้องให้ช้างเข้าซอง หรือมัดคอช้างติดเสาหรือต้นไม้ใหญ่
เพื่อควบคุมการเคลื่อนไหวส่วนหน้าช้างให้ได้มากที่สุดลดการสะบัดหรือพุ่งไปด้านหน้าเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน
5. การคำนึงถึงความเหมาะสมของน้ำหนักตัวของนักท่องเที่ยวเทียบกับขนาดของช้าง เช่น น้ำหนักตัวของนักท่องเที่ยวไม่ควรเกินร้อยละ 10 ของน้ำหนักตัวช้าง
6. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับช้าง ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น หมายถึง ข้อมูลประจำตัวช้าง เช่น ชื่อ อายุ เพศ วันเกิด พ่อ- แม่ พี่น้อง นิสัย พฤติกรรม
ประเภทของการทำงาน ประวัติการทำงาน ประวัติการได้มา ความสำคัญของช้างต่อชุมชนท้องถิ่นนั้น ความสัมพันธ์ของช้างกับท้องถิ่น วัฒนธรรม วิถี ฯลฯ

16. หน่วยสมรรถนะร่วม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการประเมินด้วยเครื่องมือประเมินความรู้และทักษะ ให้ ครอบคลุมเกณฑ์การปฏิบัติงาน
ทักษะและความรู้ที่ต้องการของหน่วยสมรรถนะ ได้แก่

18.1 สอบสัมภาษณ์

ดูรายละเอียดจากคู่มือการประเมิน